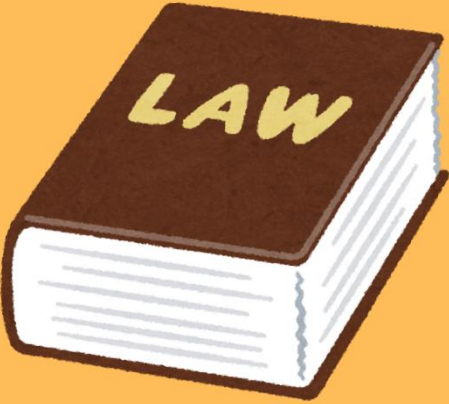

JUSTICE

HUKUK
ÖZİŞİK
NOTLAR 1996

MİLLETLER ARASI HUKUK GÜZ-VİZE

İletişim : 0505 346 19 98

@ozisikhukuknotlar

Uluslararası Hukuk, süjesinin devletler olduğu ve devletler arasındaki ilişkileri düzenleyen hukuk kurallarıdır. 2. Dünya Savaşı'ndan sonra devletler arası örgütler sınırlı da olsa uluslararası hukuk kişilikleri kabul edilmiştir. Bir devlet siyasi, askeri veya ekonomik olarak diğerinden üstün olabilir ama devletler hukuku bakımından hepsi eşittir.

Uluslararası hukukun terminolojisi ve uluslararası hukuka hakim olan hukuk kuralları ulusal hukuka pek benzemez. Çünkü iç hukuklarda hukuk kurallarını yaratan bir üstün otorite vardır ama uluslararası hukukta bir üstün otorite yoktur. Uluslararası hukukta devletler egemen ve eşit statüdedir. Hukuk kurallarını yaratan üstün bir otorite olmadığından, yaratan ve uygulayanlar aynı faktörler olduğundan bu hukukun desantralize bir yapısı vardır. Bu yüzden iç hukuktaki cebri icra yöntemleri uluslararası hukukta zayıf kalmaktadır.

Uluslararası hukuk, devletlerin olağan akışlarını sürdürebilmeleri için ihtiyaç duydukları kurallar topluluğudur. Örneğin uluslararası ulaşımı sağlayan şey sivil havacılığa ilişkin Chicago Sözleşmesi olmasa, hiçbir devlet hava sahasına yabancı devletlerin uçaklarını sokmazdı. Yine deniz hukukuna ilişkin kurallar sayesinde uluslararası deniz ticareti yürüyebiliyor.

ULUSLARARASI HUKUKUN ALT DALLARI

- 1) Uluslararası Deniz Hukuku
- 2) Uluslararası Hava Hukuku
- 3) Uluslararası Yargı Hukuku
- 4) Uluslararası Diplomasi Hukuku
- 5) Uluslararası Çevre Hukuku

Aslında uluslararası hukukun dalları denilince çok daha fazla alanı kapsasa da (örgütler hukuku, sorumluluk hukuku, insancıl hukuk, anlaşmalar hukuku, yatırım hukuku gibi) dersimiz gereği hepsini inceleyemeyeceğiz. Bu kapsamda aslında uluslararası hukuka giriş kısmını öğreniyoruz sadece çünkü bu alan çok kapsamlı ve geniş bir alandır.

Uluslararası hukukta tam olarak maddi kaynak ve şekli kaynak ayırımı yapılamamaktadır. Bunun yerine asli kaynak ve tali kaynak ayırımına gidilmektedir. Uluslararası hukukun kaynağını Uluslararası Adalet Divanı denilen kuruluş oluşturmaktadır. Uluslararası hukukun asli kaynaklarını; uluslararası antlaşmalar, uluslararası örf ve adet hukuku kuralları, iç hukukun uluslararası hukuka aktarılmış genel ilkeleri oluşturur. Bunların arasında hukuki olarak hiyerarşik bir sıralama söz konusu değildir. Buna rağmen uygulaması daha kolay olduğu için uluslararası hukukun uygulamasında en çok uluslararası antlaşmalarla karşılaşırız.

ULUSLARARASI ANTLAŞMALAR

Antlaşmalar, uluslararası hukukun süjeleri arasında yapılan, karşılıklı haklar ve borçlar doğuran, tarafları bağlayan bir uluslararası hukuki işlemdir. Ve uluslararası hukukun asli kaynaklarından biridir. Teknik olarak antlaşma ya da andlaşma ifadeleri kullanılır. Antlaşmaların ortaya çıkış süreci, örf ve adet hukuku kurallarının ortaya çıkış sürecinden daha farklıdır.

Antlaşmalar çeşitli dillerde farklı terimlerle ifade edilmektedir. Ancak aslında uluslararası antlaşma olduğu halde farklı biçimlerde adlandırılan hukuki işlemler de olabilir. Adı sözleşme olabilir, şart olabilir, senet olabilir, statü veya protokol de olabilir ancak bu isim farklılıklarının hiçbir önemi yoktur. Eğer Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'ndeki tanımı karşılıyorsa, şartları taşıyorsa bu isimlerin önemi yoktur. Ama adı antlaşma olup da bu şartları taşımıyorsa o zaman da bu metin uluslararası antlaşma sayılamaz. Yani bir metnin uluslararası antlaşma olup olmadığına onun bazı özelliklerine bakarak karar verilir.

1969 Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'nin 2. maddesindeki terimlerin kullanılması kısmında antlaşma şu şekilde tanımlanır:

İster tek bir belgede, ister iki veya daha fazla belgede yer alsın, kendine mahsus ismi ne olursa olsun, devletler arasında yazılı şekilde akdedilmiş ve milletlerarası hukuka tabi olan, milletlerarası mutabakat ya da milletlerarası antlaşma demektir. Yani bu bize taraflarının kimler olması gerektiğini, yazılı şekilde olması gerektiğini, milletlerarası hukuka tabi olması gerektiğini ve milletlerarası mutabakat olması gerektiğini söylüyor. Adının ne olduğunun ise bir önemi yoktur. Yine bu sözleşme bize antlaşma yazılı olacak kuralı getirirse de bir sonraki maddesinde(3. madde) yazılı olmayan antlaşmaların hukuki gücünü bu antlaşmanın engellemeyeceğini ifade etmiştir. Yani tanımı yapılan antlaşmaları uygulayabilirsiniz fakat bunun dışındaki uluslararası hukuk kurallarına göre yapılmış olan ve uluslararası hukuka tabi olarak yapılan antlaşmaların gücünü de etkilemez diyor. Şifahi(sözlü) antlaşmaların önünü kesmemiştir.

Burada her ne kadar devletler olarak geçse de daha sonra uluslararası hukukun süjeleri olarak düzenlenmiştir. Hukuken uluslararası örgüt sınıfına girenler ise devletler tarafından uluslararası bir antlaşma ile kurulan örgütlerdir. Bir devletin iç hukukuna göre kurulmuş ama uluslararası faaliyet gösteren kuruluşlar, uluslararası örgüt değildir. Bunlara hükümetler dışı uluslararası örgüt denilir. Yani uluslararası antlaşmaların tarafları şirketler, bireyler, dernekler vb. olamaz.

Önümüze bir metin geldiğinde bu uluslararası antlaşma mı değil mi diye anlamak için önce taraflarının kim olduğuna bakılır. Bu sağlam bir kanıt oluşturur ama yeterli değildir. Devletler arasında olma veya yazılı olma tek başına karar verebilmemiz için yeterli değildir. Burada esas olan nokta milletlerarası hukuka tabi olmadır. Mesela İngiltere ile Fransa arasında yapılan bir anlaşmada, bu

ANTLAŞMALAR VE ÜÇÜNCÜ KİŞİLER:

Burada kastedilen kişiler, uluslararası hukukun kişileridir. Yani devletler ya da uluslararası örgütlerdir. Uluslararası hukuktaki genel kural, tıpkı iç hukukta da olduğu gibi yalnızca o antlaşmaya taraf olanları bağlamasıdır. Üçüncü bir devleti bağlamaz. Yani antlaşma, ona taraf olmayan bir devlet üzerinde hüküm ve sonuçlarını doğuramaz. Buna 'pacta tertiis nec nocent nec prosunt' olarak ifade edilen ve kısaca pacta tertiis ilkesi denilir.

İç hukuklarda sözleşmelerin nispiyeti olarak bilinen ilkedir. Roma hukuku kökenli bir ilkedir. Uluslararası hukuktaki dayanağı devlet egemenliğidir. Şöyle ki bir devlet egemense, egemen bir birim tarafı olmadığı antlaşmayla bağlanmaya hiçbir koşulda zorlanamaz.

Uluslararası hukuk bakımından pacta tertiis ilkesi, hukukun genel ilkesi midir yoksa örf ve adet hukuku kuralı mıdır konusunda iki görüş de savunulmaktadır. Örf ve adet hukuku kuralıdır diyen yazarlar; uluslararası hukuk kurallarının görece yeni hukuk kuralları olduğu için iç hukuktan aktarılan her ilkeye hukukun genel ilkesi denilemez, demişlerdir. Yani bir örf ve adet hukuku evresinden geçmesi gereklidir demişlerdir. Ancak bu noktada net bir ayrım yoktur. İki görüş de kabul edilebilir düzeydedir.

1969 Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'nin m.34'de de yer edinmiş bir kuraldır. Antlaşmalar ve üçüncü kişiler meselesi ise m.34-38 arasında düzenlenir. m.34 der ki; bir uluslararası antlaşma, üçüncü bir devlet açısından onun rızası olmadıkça herhangi bir hak ya da yükümlülük yaratmaz.

Antlaşmaların Üçüncü Devletler Açısından Etki Doğurması:

Üçüncü Kişilere Yükümlülük Doğuran Antlaşmalar: Burada, Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'nin m.35'te; eğer antlaşmanın tarafları bu antlaşmanın bir hükmünün üçüncü devlet için bir yükümlülük aracı olmasını kast ettiyse ve üçüncü devlet o yükümlülüğü açıkça yazılı biçimde kabul ettiyse, bu antlaşma hükmünden üçüncü devlet için bir yükümlülük ortaya çıkar. Yani hem antlaşmanın taraf devletleri bu yükümlülüğü antlaşmada öngörmeli hem de üçüncü devlet bunu açıkça ve yazılı biçimde kabul etmelidir.

Uluslararası hukukta bu tür antlaşmalara çok sık rastlanmaz. Çünkü bir devlet kendisi için yaratılan yükümlülükler altına girmek istemeyebilir. Bu konuda en bilinen örnek, Versay Anlaşması ile İsviçre'ye tarafsızlık yükümlülüğünün getirilmesidir. İsviçre de buna rıza göstermiştir. Bu yolla getirilen yükümlülükler, ancak taraf devletlerin ve üçüncü devletin rızalarıyla değiştirilebilir veya kaldırılabilirler. Taraflar arasında isterlerse başka bir yol üzerinde de uzlaşılabilir.

3) Amaçsal(Gai) Yorum:

Bir anlaşma metninin olağan anlamını belirleyebilmek için anlaşmanın bütünü çerçevesinde, o anlaşmanın amacına da bakmak gereklidir. Tüm uluslararası antlaşmalar için anlaşmanın amacı çerçevesinde bir yorum yapılabilir. Bununla beraber, uluslararası örgütlerin kurucu antlaşmaları bakımından daha çok amaçsal yorumun yapıldığını görmekteyiz. Yani uygulamada daha çok uluslararası örgütlerin kurucu antlaşmaları bakımından yapılmaktadır.

Özellikle BM'nin hukuki kişiliğine dair Uluslararası Adalet Divanı'nın; BM hizmetinde uğranılan zararların tazmini davasında, BM hukuki kişiliğini tespit ederken, BM'nin açıkça anlaşma ile yetkilendirilmediği halde genel olarak kendisine verilen birtakım yetkiler çerçevesinde uluslararası hukuki kişiliğinin olduğunu ifade etmiştir.

Yorumlara İlişkin Tamamlayıcı Kurallar:

Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'nin m.32'de; uluslararası antlaşmaların yorumuna ilişkin tamamlayıcı kuralların uygulanabileceği ifade edilmiştir. Bu çerçevede, m.31'in uygulanması sonucu yapılan yorum; anlaşma hükmünün anlamını muğlak veya anlaşılabilir hale getiriyorsa ya da açıkça saçma veya makul olmayan, absürt bir sonuca götürüyorsa tamamlayıcı yorum kuralları uygulanır. m.32'nin tamamlayıcı yorum kurallarından; bir anlaşmanın hazırlık çalışmaları ve o dönemki koşullar tahdidi olmayan bir biçimde yorumlanır.

1) Tarihsel Yorum: Aslında burada tarihsel yorum metodunun kullanıldığının kastedildiğini görüyoruz. Uluslararası mahkemeler, antlaşmalarda kullanılan terimlerin olağan manasını tespit edebilmek için m.31'deki yöntemlere ek olarak hazırlık çalışmalarını da inceliyorlar. Bir anlaşmanın hazırlık çalışması, onun hazırlığı aşamasındaki yani anlaşmanın müzakere edildiği zamandaki görüşmeleri, tarafların fikirlerini, yorumlarını, itirazlarını, o dönemdeki ve o koşullardaki niyetlerini kapsar. Bunlar tutanaklardan, resmi kayıtlardan yola çıkılarak yapılır.

Uluslararası antlaşmaların hazırlık çalışmalarına dayanan yani tarihsel yorum yöntemini, Uluslararası Adalet Divanı tarafından da sıkça başvurulmuş bir yorum yöntemi olduğunu görüyoruz. Zira bir terimin olağan anlamı çok açık olsa da eğer hazırlık çalışmalarında kastedilen anlamı o değilse o anlam çerçevesinde bir yorum yapmak olanaksızlaşır.

Örneğin BM Antlaşması'na ilişkin tarihsel yorum yapılırken, bu anlaşmaya ilişkin tutanaklar, temsilcilerin görüşleri vb. hepsi incelenir. Yani tarihsel yorum yöntemi tamamlayıcı yorum yöntemi olarak sayılmıştır ancak asıl uluslararası antlaşmalar bakımından tarihsel yorum yöntemine başvurulur. Çünkü bunlar, devletlerin menfaatini ilgilendiren metinlerdir ve devletler anlaşma görüşmelerinde, çok açık şekillerde bu hükümlerden ne anladıklarını ve o anlayış çerçevesinde kabul

Bir devlet Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsünün tarafıysa, o devletin vatandaşı olan gerçek kişiler uluslararası ceza mahkemesinde yargılanabilirler. Veya uluslararası ceza mahkemesi savcısının harekete geçerek bir kişi hakkında soruşturma başlatması, Güvenlik Konseyi aracılığıyla bir kişinin uluslararası ceza divanının önüne çıkabilmesi ise BM Antlaşması'nın tarafı olmaktan kaynaklanan bir yükümlülüktür. Yani Güvenlik Konseyi'nin kararları bağlayıcıdır.

Bir devlet BM Antlaşması'nın tarafıysa Güvenlik Konseyi'nin bu bağlayıcı kararları çerçevesinde hareket etmeli ve Uluslararası Ceza Divanı Statüsüne taraf olmasa bile, BM Antlaşmasından kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmesi gerekir. Dolayısıyla bütün bu tartışmalarla aslında uluslararası hukukun bir kaynağı olan antlaşmalarla, yani devletlerin tarafı olduğu bu bağlayıcı uluslararası hukuk işlemleriyle bireylere birtakım haklar verilmiştir. Yani gerçek kişilere uluslararası hukukun kişileri demek son derece abartılı bir yorum olacaktır.

Uluslararası örgütlerin fonksiyonlarıyla yani amaçlarıyla sınırlı olmak üzere hukuk kişiliği vardır ama uluslararası örgütlerle ilgili karşımıza çıkan sorun; o uluslararası örgütün kurucu antlaşmasına taraf olmayan devlet, o örgütün hukuki kişiliğini tanımak mecburiyetinde midir? Zira objektif rejim yaratan antlaşmalar meselesi uluslararası hukukta kabul görmüş ve Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesinde düzenlenmiş bir müessese değildir.

Dolayısıyla Dünya Kahve Örgütü gibi bir örgüt açısından, o örgütün tarafı olmayan devletlerin bu örgütün kişiliğini tanımak gibi bir mecburiyetinde olması, bir uluslararası hukuk kişi olarak bunları kabul edilecek olması, tanıma konusuna mı girer yoksa objektif anlamda bunların aslında uluslararası hukuk kişisi olmadığı anlamına mı gelir? gibi çeşitli tartışmalar yapılabilir. Bunlarla birlikte uygulamada olan, uluslararası örgütlere de uluslararası hukuk kişiliğinin tanınmasıdır.

1) DEVLETLER:

A) ULUSLARARASI HUKUKTA DEVLETİN KURUCU ÖĞELERİ:

Devlet olabilmek için; ülke, o ülke üzerinde yaşayan insan topluluğu ve üstün siyasi otorite gereklidir. Bir birim eğer bu üç unsuru taşıyorsa buna, devlet denir. Tanıma, devlet olmanın bir unsuru değildir. Ancak devletin uluslararası hukuki ilişkilerini yürütmesi bakımından gereklidir.

1) Ülke:

Ülke, devletin egemenliği altında bulunan bir yeryüzü parçasıdır. Ülke, kara, deniz ve hava ülkesi olmak üzere üç boyutlu bir anlam taşır. Devlet, bu alanlar üzerinde münhasıran egemenliğe sahiptir. Bunun anlamı; devlet bu yeryüzü parçası üzerinde ve bunun üzerindeki kişiler üzerinde tam bir egemenlik yetkisine sahiptir. Bu egemenlik yetkisi o devletin rızası olmadıkça, başkaları tarafından kullanılamaz.

Notun Devamı İçin ...

ozisikhukuknotlar ▾

72
gönderi

9.897
takipçi

2.398
takip

☆ ÖZİŞİK KIRTASIYE ☆
Hukuk Hizmeti
⚖️ **Hukuk Fakültesi Ders Notları Bilgi & Sipariş** ⚖️
💎 DM & Whatsapp 💎
🔻 🔻 **Shopier Magaza Siparis Linki** 🔻 🔻
🔗 shopier.com/Ozisikkirtasiye

**DERS NOTLARINI
SİPARİŞİ İÇİN
ULAŞABİLİRSİNİZ**